

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozní ekonomická fakulta

Katedra informačních technologií

Teze diplomové práce

**Průzkum počítačové gramotnosti a využití informačních
technologií u osob starších 60ti let**

Michael POSPÍŠIL

© 2014 ZU v Praze

Průzkum počítačové gramotnosti a využití informačních technologií u osob starších 60ti let

Souhrn

Diplomová práce se zabývá průzkumem počítačové gramotnosti osob starších 60ti let. Zaměřuje se na práci seniorů s osobním počítačem a na využívání a znalost informačních technologií, Internetu a sociálních sítí. Zkoumá závislosti mezi věkem, pohlavím, vzděláním a počítačovou gramotností.

Klíčová slova:

celoživotní vzdělávání, e-inkluze, informační technologie, Internet, počítač, počítačová gramotnost, senior, sociální síť, stárnutí, vzdělávání senior

1 CÍL PRÁCE A METODIKA

1.1 Metodika práce

Metodika teoretické části diplomové práce se bude zakládat na studiu a analýze vybraných ti-tých a on-line zdroj . Praktická část bude založena na pr zkumu vybraného popula ního vzorku respondent dotazníkovou metodou. Analýza dat získaných dotazníkovou metodou bude dopln na statistickým vyhodnocením metodou analýza kvalitativních znak .

1.2 Cíl práce

Diplomová práce bude zam ena na pr zkum po íta ové gramotnosti a využití informa ních technologií u osob star-ích 60ti let. Sou částí e-ného tématu bude i demografická problematika stárnutí populace. Zp soby autodidaktiky a edukace sledované v kové skupiny. Cílem je zjistit stav po íta ové gramotnosti a využívání informa ních technologií u osob star-ích 60ti let. Na základ získaných dat predikovat budoucí vývoj.

2 ZÁV RE NÉ SHRNU TÍ PR ZKUMU

Pr zkumem, který byl proveden elektronickým a osobním sb rem dotazník , jenf byl dopln n osobními pohovory, bylo zji-t no, fe osoby star-í 60ti let se informa ním technologiím nevyhýbají. Po íta e a Internet se stávají pevnou sou částí jejich fivota. Mají je nejen pro zábavu. Používají je i pro praktické innosti a nebojí se práce ani se sofistikovanými programy.

Z pr zkumu vyplynulo, fe nejobvyklejšími uřivateli je fienatý muř v d chodu nebo pracující d chodce a vdaná fiena v d chodu ve v ku 60 ó 69,99 let st edo-kolského nebo vysoko-kolského vzd lání.

Nej ast ji senio i vlastní mobil, televizor, rádio a osobní po íta . Polovina pracuje se stolním po íta em. Polovina s p enosným po íta em. S po íta em pracují denn a mají vlastní p ipojení k Internetu.

Nejvíce asu u po íta e a Internetu tráví senio i psaním textu, ukládáním a zpracováním fotografií, vzd láváním, hraním her a hledáním konkrétních informací.

První znalosti k ovládní počítače a Internetu získali v zaměstnání. Poté se vzdělávali samostudiem nebo za pomoci dítiny. Většina z nich absolvovala odborných kurzů, se učení málo a když, tak více ženy, než muži.

Aktivně komunikují přes mail a Skype a roste obliba sociální sítě Facebook.

Senioři si uvědomují nebezpečí spojená s užíváním Internetu a své počítače chrání přes antivír bezplatnou verzí antiviru. Na druhou stranu nová nebezpečí podceňují tím, že se o možné hrozby aktivně nezajímají.

První část statistických porovnání zkoumala závislost mezi pohlavím, v kterém, vzděláním a používáním počítače. Pracovalo se s celým výběrovým vzorkem osmdesáti respondentů. Nebyla prokázána závislost mezi muži, ženami a používáním počítače. Byla prokázána slabá závislost mezi v kterém a používáním počítače. Byla prokázána střední závislost mezi vzděláním a používáním počítače.

Druhý blok statistických porovnání zkoumal závislost mezi pohlavím, v kterém, vzděláním a úrovní počítačové gramotnosti. Pracovalo se s odpověďmi šedesáti sedmi respondentů, kteří používají počítač.

Byla prokázána slabá závislost mezi vzděláním a úrovní počítačové gramotnosti. Byla prokázána slabá závislost mezi úrovní počítačové gramotnosti mezi muži a ženami. Nebyla prokázána závislost mezi v kterém a mírou počítačové gramotnosti.

U žen se nepatří mezi počítačově negramotné. Výše jejich gramotnosti je na slušné úrovni a určitě se za ní nemusí stydět. Nízká sebevědomost, která je typickým znakem, když své počítačové znalosti hodnotí, není na místě.

Vědom by měli senioři přidat, je orientace v základních pojmech a větší zájem o nové trendy. A více sledovat nové možné hrozby, které jim v informační společnosti hrozí.

V tom by měl seniorům podat pomocnou ruku stát, neziskové organizace a rodina. Stát by měl stanovit jasnou koncepci na zvýšení počítačové gramotnosti (nejen u seniorů) a ochrany seniorů na síti. Podporou neziskových a zájmových organizací ji implementovat. Přinese to dlouhodobější efekt, než státem financované propagační akce typu kupujte české ryby.

Rodina by měla nenápadným tlakem pomoci seniorům pomoci začlenit se a orientovat se v informační společnosti. Zároveň by měla mít i funkci preventivní, která poradí s aktuálními informačními trendy a vývoji. A bude varovat před nebezpečími, které práce s informačními technologiemi přináší.

Jedin tak se zabrání mezigenerační propasti, která se bude s postupujícím stárnutím obyvatel prohlubovat.

3 ZÁVĚR

V evropských učebnicích dějepis se historie rozděluje na dobu před Kristem a po Kristovi. Národní obrozenci používali termín před Bílou horou a po Bílé hoře. Bude-li novodobá historie spravedlivá, v konečném důsledku se bude dělit na dobu před Billem a po Billovi. Nebo dobu před Windows a po Windows.

Windows od společnosti Microsoft otevřela svět širokým masám. Windows prohloubily cestu, která vedla k dnešnímu informačnímu světu. Díky Windows je svět pro každého přístupný každému, kdo má o něj zájem.

Slova klasika praví, že s tím, čím se nemůžeme souhlasit, můžeme protestovat, ale to je to jediné, co s tím, čím se nemůžeme udělat. Počítačové a informační technologie jdou kupedu malými kroky. A není možné (alespoň nám to tak připadá) se bez nich obejít. Komunikujeme on-line, nakupujeme on-line, bankovní operace provádíme on-line. Stále více činností, jako vyřizování reklamací, objednávání u lékaře, rezervace letenek, žádosti o pracovní místo se ve většině případů stávají on-line svět. Blíží se doba, kdy kdo nebude on-line nezačíná nic. Stane se on-line bezdomovcem.

Mladší generace vždy lépe absorbuje novinky. Starší generaci to trvá o něco déle. Vývoj informačních technologií jde kupedu tak rychle, že senioři často nemají ani potřebu se s novinkou seznámit a uflíjetu dále.

V české společnosti se stalo zvykem věřit na návratnost a efektivitu. Posledních několik let se (nejen) vládní představitelé diví, kde se vzalo oněch 2,5 milionů seniorů. Jako kdyby spadli z měsíce, nikdy nepracovali, neměli dluh, neplatili dan. Senioři jsou vytlačováni na okraj společnosti s argumenty oni to nechtějí, oni to neumí, oni to nepotřebují.

To platí i pro problematiku celoživotního vzdělávání seniorů a pro zlepšování počítačové gramotnosti seniorů. Částečně nemají ti, kteří argumentují slogany, nechtějí, neumí, nepotřebují pravdu. Ale v každé skupině se najde jedinec, který to co nechce, neumí, nepotřebuje. Je alibistické házet všechny seniory do jednoho, nepotřebného, pytle. Všichni nechceme jezdit autem, všichni nemáme rádi knihy, každému se nelíbí vážná hudba.

Názory, že u počítačové gramotnosti jde o přechodný problém, který se vyřeší s novou generací seniorů, kteří budou díky kole, pracovním a volnočasovým aktivitám počítačově gramotní, jsou mylné. Před dvaceti lety byl potřebován nošení mobilního telefonu pomalu turistický batoh. A to uměl jen telefonovat. Dnes za pomoci plastické krabičky o velikosti 6x4 cm můžeme volat, fotit, natáčet videa, poslouchat muziku, hrát hry, sledovat televizi, poslouchat rádio... Nikdo nedokáže odhadnout, kde se vývoj informačních technologií zastaví. Kde bude za dvacet let. Spolu s jeho rozvojem budou stoupat a množit se nároky na počítačovou gramotnost.

U počítačové gramotnosti seniorů je naším stavem. Senioři mají o informační technologie zájem, pomalu se zvyšuje jejich počítačová gramotnost. Uvědomují si riziko vylenění. Problémem je rychlost a netrpezlivost, s jakou po seniorech změnu chceme. Je nutné naplánovat jasnou a dlouhodobou koncepci celoživotního vzdělání pro celou společnost. Pro vzdělávání seniorů je potřeba vychovat generaci kolitelů, kteří nebudou seniorům generačním vzdálení. Senioři k nim pak budou mít v té době vru, neřeknu itel mladé generace. A vyučující budou mít pochopení a cit pro nutnost pozvolnější a pomalejší výuky, která seniorům vyhovuje.

Důležitá je zlepšení prevence a osvěty, která bude varovat seniory před nebezpečími, která hrozí používáním sociálních sítí a Internetu. Se zvyšujícím se počtem seniorů on-line bude bez žádné prevence počet oklamaných a okradených seniorů stoupat.

Jasná koncepce vzdělávání a prevence před nebezpečím on-line života. Jedině tak se dá s očekávaným stárnutím společnosti zabránit vytlačování seniorů mimo hlavní společenské dění, které může způsobit podcenění vzdělávání seniorů v počítačové gramotnosti. Pedejde se tak mezigeneračním a celospolečenským problémem, ke kterému můžeme se zvyšujícím se věkem a počtem seniorů docházet.

4 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

SEZNAM LITERATURY:

BARVÍČEK, Tomáš, HAMPL, Jiří, MELIŠOVÁ, Markéta. *ECDL – základy práce s počítačem a kancelářskými programy*. 1. vydání. Praha: Grada publishing, 2011. 240 s. ISBN 978-80-247-3686-0.

HATKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří*. 2. vydání. Praha: Havlíček Brain Team, 2010, 365 s. ISBN 978-80-87109-19-9.

KALIBÁNOVÁ, Květa, PAVLÍK, Zdeněk, VODÁKOVÁ, Alena. *Demografie (nejen) pro demografy*. 3. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. 241 s, ISBN 978-80-7419-012-4.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovník cizích slov*. 1. vydání. Praha: Encyklopedický ústav, 1998, 366 s. ISBN 80-90-1647-8-1.

KOTÍKOVÁ, Jaroslava, KOTRUSOVÁ, Miriam, PLESKALOVÁ, Jana, STUHL, Jiří. *E-inkluzivní život on-line*. 1. vydání. Praha: MAMALOCA, 2014. 66 s. ISBN: 978-80-905534-4-6.

SAK, Petr, et al. *Učitel a vzdělání v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Portál, 2007. 296 s. ISBN 978-80-7367-230-0.

SAK, Petr, KOLESÁROVÁ Karolína. *Sociologie stáří a seniorů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2012. 232 s. ISBN 978-80-247-3850-5.

ŠERÁK, Milan. *Zájemové vzdělávání dospělých*. 1. vydání. Praha: Portál, 2009. 208 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

VANĚK, Jiří, JAROLÍMEK, Jan, ŠIMEK, Pavel. *Informační gramotnost – základ dalšího rozvoje*. 1. vyd. Klatovy: Úhlava, 2007, 212 s. ISBN 978-80-903851-1-5.